

บทวิจารณ์หนังสือ

Book Review

โดย กวินธร เสถียร¹

Gwynthorn Satean

Enneagram Made Easy

มองคนด้วยมุมมองใหม่ เปลี่ยนใจให้
เป็นสุข

Renee Baron & Elizabeth Wagele;

วาจาสิทธิ์ ลอเสรีวานิช; ผู้แปล

กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2553

ISBN: 978-616-7102-03-0

บทคัดย่อ

มองคนด้วยมุมมองใหม่ เปลี่ยนใจให้เป็นสุข ตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 4 โดยมูลนิธิโกมลคีมทอง เรนนี่ บารอน และ อลิซาเบท เวเกิล เป็นผู้เขียน ผู้แปลคือ วาจาสิทธิ์ ลอเสรีวานิช หนังสือเล่มนี้อธิบายความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพพื้นฐานของคน 9 แบบ คือ 1) ผู้สมบุรณ์พร้อม 2) ผู้ช่วยเหลือ 3) ผู้ใฝ่สำเร็จ 4) คนโรแมนติก 5) ผู้สังเกตการณ์ 6) ผู้ตั้งคำถาม 7) นักผจญภัย 8) ผู้ปกป้องสิทธิ และ 9) ผู้ประสานไมตรี บุคลิกทั้ง 9 แบบอธิบายผ่านสัญลักษณ์วงกลมคล้ายดาว 9 ตำแหน่ง เรียกว่า “เอ็นเนียแกรม” (Enneagram) นำเสนอผ่านหัวข้อ บรรยายความอย่างกระชับร่วมกับลายเส้นการ์ตูนที่เรียบง่าย เนื้อหาโดยรวมจึงอ่านง่ายและสนุก ประโยชน์ของเอ็นเนียแกรมคือ ผู้อ่านจะได้รู้จัก “ลักษณะ” (Characteristic) ของตนเองและผู้อื่น ผ่านแบบทดสอบบุคลิกภาพ การเปรียบเทียบระหว่างเอ็นเนียแกรมกับทฤษฎีบุคลิกภาพของคาร์ล ยุง และคำแนะนำต่อการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมสำหรับคนแต่ละแบบ หากเชื่อตามที่อริสโตเติล ปราชญ์ชาวกรีกกล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” การทำความเข้าใจเอ็นเนียแกรม อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ ด้วยการพัฒนาบุคลิกภาพของตน รวมถึงความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติสนิทมิตรสหาย เพื่อนร่วมงาน ไปจนถึงเพื่อนร่วมโลก

คำสำคัญ: เอ็นเนียแกรม; นพลักษณ์; Enneagram

¹ สาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร e-mail: gwynthorns@nu.ac.th

บทนำ

หากอ่านชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ จากตัวพิมพ์เขียนของพยัญชนะสลัปสีในหนังสือเล่มนี้โดยไม่ตั้งใจ ผู้อ่านอาจเข้าใจว่า นี่เป็นหนังสือเกี่ยวกับการตรวจมะเร็งเต้านม (Mammogram) แต่เมื่อกวาดสายตาดูอย่างถ้วนถี่จะสะกดได้ว่า Enneagram Made Easy หรือในชื่อไทย “มองคนด้วยมุมมองใหม่ เปลี่ยนใจให้เป็นสุข” (Baron & Wagele, 2010) ดีพิมพ์มาแล้วถึง 4 ครั้ง หลังจากพิมพ์ครั้งแรกในปี 2549 โดยมูลนิธิโกมลคีมทอง

การทำความเข้าใจมนุษย์นั้นทำได้ง่าย ๆ จริงหรือ ผู้วิจารณ์ตั้งคำถาม โดยพิจารณาจากร้อยกรองบทหนึ่งในโคลงโลกนิติซึ่งกวีกล่าวว่า “พระสมุทรสุดลิกัลัน คณนา สายดิ่งทิ้งทอดมา หยั่งได้ เขาสูงอาจวัดวาทกำหนด จิตมนุษย์นี้ไซร์ ยากแท้ หยั่งถึง” (Prince of Dechadisorn, 2002, p. 72)

โคลงบทนี้สอนว่า แม้มหาสมุทรสุดลิกัลันอนธการ² เพียงใด สายดิ่งทิ้งทอดมาก็ยังวัดได้ เช่นเดียวกับขุนเขา แต่สำหรับ “จิต” หรือความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ยากจะหาเครื่องมือใดมาเป็นมาตรวัด กระนั้นก็ตาม การทำความเข้าใจ ทำความรู้จัก หรือไว้เนื้อเชื่อใจใครสักคน ต้องอาศัยเวลาเพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หากมองแต่เพียงหน้าตาอย่างเดียวไม่อาจพิจารณาได้ว่าควรคบหาสมาคมหรือไม่ บุคลิกทั้งวจนและอวจนภาษา (verbal and non-verbal communication) ก็ควรได้นำมาประกอบ คนไทยบางส่วนอาจสังเกตบุคลิกของผู้คนง่าย ๆ โดยถามไถ่จาก วัน-เดือน-ปี พ.ศ. ที่เกิด อาทิ

“...จุดเด่นของชาวจันทร์นั้นเป็นคนมีเมตตาสูง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบคบมิตรสหาย ไม่อยากสร้างศัตรู คำพูดไพเราะน่าฟัง ไม่ไหวทแหวกโววายวายเป็นเสน่ห์ชั้นยอด ความอ่อนโยนเช่นนี้ หลายคนชอบและชื่นชม ประกอบกับภริยาที่สุภาพเรียบร้อย จึงเป็นจุดเด่นของคนวันจันทร์ที่หลายคนชอบคบหา...” (The Tarot Gypsy Service, 2012) บ้างพิจารณาจากราศี มโนนี้ก็ตามเทพปกรณัมกรีก เช่นที่เห็นผ่านวไรตี้เกมโชว์ทางโทรทัศน์ “ศึก 12 ราศี” (Wikipedia, 2018) หรือมองอย่างไทยคือตามปี 12 นักษัตร ชวด หนู ฉลู ขาล ฯลฯ ตามตำราพรหมชาติ (Por Suwan, 2010) แต่หากละโหราศาสตร์ไว้และพิจารณาในเชิงวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาการศึกษาผ่าน “เอ็นเนียแกรม” เพื่อทำความเข้าใจคน 9 แบบ จากหนังสือเล่มนี้ก็เป็นที่น่าสนใจศึกษาเช่นกัน

เนื้อหา

เอ็นเนียแกรมคน 9 แบบ มองคนด้วยมุมมองใหม่ เปลี่ยนใจให้เป็นสุข จัดในหมวดจิตวิทยา เขียนโดยเรนนี่ บารอน (Renee Baron) ซึ่งเป็นนักเขียน นักจิตบำบัด และโค้ช (Coach) เธอใช้เอ็นเนียแกรมในงานให้คำปรึกษา (Baron, Consultant and Coach, n.d) และ อลิซาเบ็ท เวเกิล (Elizabeth Wagele) ซึ่งก็เป็นนักเขียน นักวาดการ์ตูน และนักดนตรี (Wagele, n.d) ทั้งสองมีผลงานอื่นร่วมกันอีกคือ “ต่างเธอ ต่างฉัน: เอ็นเนียแกรมสานสัมพันธ์: พร้อมบทแนะนำการปรับตัวให้เข้ากับบุคลิกภาพแบบ MBTI (Are you my type, am I yours?: relationships made easy through the enneagram) ซึ่ง วาจาสิทธิ์ ลอเสรีวาณิช เป็นผู้แปลทั้งสองเรื่อง (Baron & Wagele, 2011)

เอ็นเนียแกรม (Enneagram) คือ ความรู้เกี่ยวกับบุคลิกภาพพื้นฐาน 9 แบบ เรียกด้วยคำไทยว่า “นพลักษณ์” (Sattayopat, 2012, p. 2) หรือ “ลักษณ์” เป็นการอธิบายการแสดงพฤติกรรมของบุคคล และเสนอแนะแนวทางพัฒนาตนที่เหมาะสมสำหรับคนแต่ละแบบ เอ็นเนียแกรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว มิตรสหาย และเพื่อนร่วมงาน แม้ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าต้นกำเนิดมีที่มาอย่างไร

² อนธการ (น.) ความมืด ความมัว (Thai Dictionary of the Royal Institute of Thailand, 2011)

แต่เชื่อกันว่า ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะต่อ ๆ กันมาอย่างจำกัดในหมู่ชาวซุฟิ (Zufi) ในตะวันออกกลาง ต่อมา เกออร์จเจฟฟี (G. I. Gurdjieff) ชาวรัสเซียได้นำมาเผยแพร่ในยุโรปราวช่วงทศวรรษ 1920 จากนั้นจึงเผยแพร่สู่อเมริกาในช่วงทศวรรษ 1960 (Wagner, n.d)

สัญลักษณ์ของเอ็นเนียแกรมคือ วงกลมที่มีรูปคล้ายดาว 9 จุดอยู่ข้างใน คำว่า “เอ็นเนีย” (Ennea) มาจากภาษากรีกแปลว่า เก้า ส่วน “แกรม” (Gram) หมายถึง รูปวาด รวมแล้วหมายถึง รูปวาดที่มีเก้าจุด ความรู้จากเอ็นเนียแกรมทำให้เข้าใจผู้อื่นได้ลึกซึ้ง และผู้ศึกษาจะได้เรียนรู้พฤติกรรมทางเลือกอื่น ซึ่งต่างจากที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เกิดความเป็นอิสระจากวิธีการแบบเก่าที่ใช้โดยทั่วไป และเริ่มเห็นสิ่งต่าง ๆ ด้วยโลกทัศน์ที่กว้างไกลมากขึ้น ลักษณะพื้นฐาน 9 แบบ ที่เอ็นเนียแกรมเสนอไว้มีดังนี้ (Baron & Wagele, 1994)

ลักษณะที่หนึ่ง เรนนี่ใช้คำว่า “เพอร์เฟกชันนิสต์” (The Perfectionist/Reformer) หรืออาจเรียกว่า “ผู้สมบูรณ์พร้อม” คนลักษณะนี้ต้องการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ถูกต้อง ต้องการปรับปรุงตนเองและสิ่งรอบตัวในเชิงบวกเป็นผู้ที่มีจริยธรรม มีอุดมคติ มีระเบียบวินัย แต่ด้านลบอาจเคร่งครัดเกินไป จนมีผลให้ควบคุม คิดตัดสินหรือตำหนิผู้อื่น ไม่ยืดหยุ่น มักวิพากษ์วิจารณ์

ลักษณะที่สอง ผู้ช่วยเหลือ (The Helper) คนลักษณะนี้ต้องการเป็นที่รักของผู้คนรอบข้าง ต้องการให้คนอื่นเห็นคุณค่า และเป็นผู้ปรารถนาดีต่อผู้อื่น ในเชิงบวกจึงเป็นคนน่ารัก ใจกว้าง เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น แต่ด้านลบบางครั้งก็แสวงหาเสียสละเพื่อเรียกร้องความสนใจ แสดงออกจนเกินไป อารมณ์หือหวาไม่มั่นคง หวงแหนครอบครอง

ลักษณะที่สาม ผู้ใฝ่สำเร็จ (The Achiever/Motivator) คนลักษณะนี้ต้องการสร้างความสำเร็จ ไม่ต้องการเผชิญกับความล้มเหลว ในเชิงบวกเป็นคนที่มีแรงขับผลักดันให้ไปสู่เป้าหมาย ขยันและมั่นใจตัวเอง แต่ด้านลบอาจกลายเป็นคนหลงตัวเอง สำคัญตน แข่งขันจนเกินไป

ลักษณะที่สี่ คนโรแมนติก (The Romantic/Individualist) คนลักษณะนี้ต้องการเข้าใจตัวเอง พอ ๆ กับที่อยากให้อื่นเข้าใจ เป็นผู้แสวงหาความหมายของชีวิตและหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจ ในเชิงบวกเป็นคนอบอุ่น มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าอกเข้าใจ ประณีตอ่อนหวาน ส่วนด้านลบก็อาจคิดถึงแต่ตนเอง เก็บตัว ซึมเศร้า ตื้อ

ลักษณะที่ห้า ผู้สังเกตการณ์ (The Observer/Thinker/Investigator) คนลักษณะห้าเป็นผู้มีความพอดีในตัวเอง ต้องการเรียนรู้เพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ และไม่พยายามทำตัวเหมือนคนอื่น ในเชิงบวกเป็นคนช่างคิดวิเคราะห์ ควบคุมอารมณ์ มุขานะ ฉลาด มีความเป็นกลาง ส่วนด้านลบคือเป็นคนตระหนี่ หึงหวง โสทางปัญญา วิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น

ลักษณะที่หก ผู้ซักถาม (The Questioner/Loyalist) คนลักษณะหกอาจมีบุคลิกเหมือนเหรียญสองด้าน ด้านที่ก้วแล้วถอย คือก้วแล้วกังวลกับปัญหาและมองหาการยอมรับ อีกด้านคือ ได้รับความกลัว เดินหน้าพุ่งชนปัญหา แต่บางคนอาจมีบุคลิกเพียงด้านเดียวก็ได้ ในเชิงบวกเป็นคนซื่อสัตย์ อบอุ่น เห็นอกเห็นใจ ชอบช่วยเหลือและรับผิดชอบ ส่วนด้านลบคือ เอาแน่นอนไม่ได้ ระวังระวังจนเกินเหตุ ไม่ให้กำลังใจตนเอง

ลักษณะที่เจ็ด นักผจญภัย (The Adventurer/Enthusiast) คนลักษณะเจ็ด ต้องการแสวงหาความสุขกับกิจกรรมใหม่ ๆ หาทางสร้างสรรค์งานและการใช้ชีวิต หลีกเลี่ยงเรื่องวุ่นวาย ในเชิงบวกเป็นคนรักสนุก เต็มไปด้วยจินตนาการ มั่นใจ มีเสน่ห์ ส่วนด้านลบอาจหลงตัวเอง หุนหันพลันแล่น เพ้อเจ้อ อยู่หนึ่งไม่ได้

ลักษณะที่แปด ผู้ปกป้องสิทธิ (The Asserter/Challenger/Leader) คนลักษณะแปดจะพึ่งพาตนเองเข้มแข็ง หลีกเลี่ยงความรู้สึกอ่อนแอ หรือต้องขึ้นกับผู้อื่น ในเชิงบวกเป็นคนตรงไปตรงมา ดัดดิน ปกป้องคนอื่น มั่นใจตนเอง ส่วนด้านลบคือ ชอบควบคุม ต่อต้าน ขาดความละเอียดรอบคอบ ก้าวร้าว

ลักษณะที่เก่า ผู้ประสานไมตรี (The Peacemaker) คนลักษณะเก่าเป็นคนประนีประนอม สมานฉันท์กับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการปะทะหรือก่อความขัดแย้ง เป็นผู้รวมเอาคนทั้ง 8 ลักษณะมาไว้ในตัวเอง ในเชิงบวกเป็นคนอบอุ่น ใจดี ใจกว้าง อดทน ส่วนด้านลบ อาจใจลอย ขี้ลืม ไม่ปกป้องสิทธิ์ตนเอง

การจะรู้ว่าตนเองหรือใครสักคนจะมีลักษณะแบบใด จะต้องพิจารณาจากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพจำนวน 20 ข้อ ในทุกลักษณะ ซึ่งผู้เขียนระบุให้เลือกข้อที่ตรงกับตนเองขณะอายุยังไม่เกิน 25 ปี เนื่องจากเป็นช่วงที่พฤติกรรมที่ทำเป็นนิสัยจะแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ ลักษณะใดได้คะแนนมากที่สุด ก็หมายถึงบุคลิกของผู้ตอบเป็นไปตามลักษณะนั้น หรืออาจมีค่าคะแนนเท่ากันหรือใกล้เคียงกันระหว่างสองลักษณะก็ได้ จากนั้นจึงพิจารณาว่าคนลักษณะอื่น ๆ ที่จะเข้ามาเป็นมิตรได้นั้นจะต้องมีลักษณะอย่างไร ตอนเป็นเด็ก เป็นพ่อเป็นแม่ คนแต่ละลักษณะเป็นเช่นไร มีอาชีพอย่างไร เวลาว่างทำกิจกรรมใด คำพูดเช่นไรที่จะมีผลในแต่ละลักษณะ อิทธิพลหรือส่วนผสมจากลักษณะข้างเคียงหรือเรียกว่า “ปีก” เช่นจากภาพที่ 1 ลักษณะที่สามผู้ใฝ่สำเร็จ อาจแสดงลักษณะแบบใดมากขึ้นระหว่างปีก 2 ผู้ช่วยเหลือ หรือปีก 4 คนโรแมนติกก็ได้ และเนื้อหาส่วนสำคัญคือ คำแนะนำและกิจกรรมสำหรับคนแต่ละลักษณะ ได้แก่ 1) การเอาใจใส่ดูแลตนเอง 2) การรับรู้ความโกรธและการจัดการ 3) การจัดการกับหน้าที่การงาน และ 4) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น

นอกเหนือจากเอ็นเนียแกรม เเรนี้ได้เชื่อมโยงเข้ากับการจัดบุคลิกภาพตามแบบไมเออร์ส-บริกส์ (Myers-Briggs Type Indicator: MBTI) พัฒนาโดย คาร์ล จี ยูง (Carl G. Jung) ซึ่งนำมาใช้วัดความโน้มเอียงของบุคคลใน 4 มิติ คือ 1) ความสัมพันธ์กับโลกภายนอกหรือโลกภายใน (Extroversion/Introversion) 2) วิธีรวบรวมหรือรับรู้ข้อมูล (Sensing/Intuition) 3) วิธีประเมินและตัดสินใจ (Thinking/Feeling) และ 4) รูปแบบการใช้ชีวิต (Judging/Perceiving) เนื้อหาของ MBTI เเรนี้ สรุปความอย่างย่อไว้ในหัวข้อ 1) การนิยามความโน้มเอียงทั้ง 8 ของ MBTI 2) การประยุกต์ใช้ความโน้มเอียงเหล่านี้กับเอ็นเนียแกรม 3) คำอธิบายบุคลิกภาพ MBTI แต่ละแบบในมิติของพินอาร์มอร์ 4) แบบของเคียร์ซี (Keirsey) และ 4) ผังแสดงความสัมพันธ์ของ 2 ระบบ

บทวิจารณ์

หนังสือในหมวดจิตวิทยา ปรัชญา หรือแม้แต่ตำราวิชาการ มักหยิบยกเอาคำพูด (Quotation) ในเชิงสร้างสรรค์ เสริมพลังหรือกำลังใจเชิงบวกให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน หนังสือเล่มนี้ก็ใช้วิธีการเช่นเดียวกัน แต่ที่ต่างไปคือวลีความที่นำมาใช้สื่อแสดงถึงคนในแต่ละลักษณะ อาทิ ข้อความของ อาวเดน (W. H. Auden Quotes, n.d.) ที่กล่าวว่า “เราเกิดมาเพื่อช่วยเหลือคนอื่น แต่ฉันก็ไม่รู้เหมือนกันว่า คนอื่นนั้นเกิดมาทำไม” (We are all here on earth to help others; what on earth the others are here for I don't know) ซึ่งเนื้อความนี้หมายความว่าถึง คนในลักษณะสอง – ผู้ช่วยเหลือ การนำคำพูดเสริมพลังของบุคคลที่มีชื่อเสียงมาใช้ ไม่อาจสะท้อนว่าเขาเป็นคนในลักษณะนั้นๆ เสมอไป แต่ก็เป็นการสรุปในภาพกว้างให้เข้าใจคนในแต่ละลักษณะผ่านข้อความสั้นๆ แต่มีเนื้อหาลึกซึ้งและได้ใจความ นี่จึงเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้

ในด้านเนื้อหา เเรนี้ได้อธิบายลักษณะทั้งสองด้านของคนในแต่ละลักษณะ ทั้งด้านบวก (ที่อาจจะดี) และด้านลบ (ที่อาจเป็น) ในแต่ละเรื่อง บรรยายความอย่างกระชับโดยใช้หัวข้อ (Bullet) ร่วมกับลายเส้นการ์ตูนที่เรียบง่ายประกอบเนื้อหา ผู้แปลจึงแนะนำอ่านง่ายและสนุกที่สุด ในจำนวนหนังสือแบบเดียวกันในภาษาอังกฤษกว่า 50 เล่ม และเมื่อเป็นหนังสือที่อ่านง่าย ทั้งมีเส้นสายการ์ตูน ความเหมาะสมของหนังสือจึงคลุมผู้อ่านได้อย่างกว้างตั้งแต่คนอาวุโส คนโตวัยทำงาน กระทั่งเด็กและเยาวชนก็อ่านได้อ่านดี สิ่งนี้เอ็นเนียแกรมเสนอไว้

คือการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เป็นแนวทางหนึ่งในการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ ด้วยการพัฒนาบุคลิกภาพของตน รวมถึงความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติสนิทมิตรสหาย เพื่อนร่วมงาน ไปจนถึงเพื่อนร่วมโลก

นอกเหนือจากหนังสือเล่มนี้ ผู้อ่านสามารถศึกษาความรู้เกี่ยวกับเอ็นเนียแกรมได้จากหนังสือเล่มอื่น ๆ อาทิ 1) เกิดมาต่างกันเลี้ยงดูกันอย่างไร (Enneagram of Parenting) (Elizabeth, 2011) 2) นพลักษณะ: แผนที่เข้าใจคนเข้าใจตน (Webb, 2012) 3) เอ็นเนียแกรม: ศาสตร์เพื่อความเข้าใจตนเองและผู้อื่น (Palmer, 2009) หรือ 4) รูปแบบของบุคลิกภาพ: การใช้เอ็นเนียแกรมเพื่อค้นพบตนเอง (Personality Types: using the enneagram for self-discovery) (Riso & Hudson, 1996)

วาจาสิทธิ์ ลอเสรีวานิช ให้ข้อคิดต่อการทำความเข้าใจคนแต่ละลักษณะไว้อย่างเจียบคมในส่วนคำนำผู้แปลว่า “...แม้จะรู้จักกันอยู่แล้วว่า คนเราคิดไม่เหมือนกัน แต่น้อยคนนักที่จะเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่า ไม่เหมือนกันตรงไหน เพราะอะไร แล้วอย่างไร เรายังไม่รู้จริง จึงมักคิดว่าคนส่วนใหญ่ถึงจะคิดไม่เหมือนกันก็คงจะคล้ายกับเรามากกว่า แล้วก็อดไม่ได้ที่จะถือเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง เป็นศูนย์กลางของจักรวาล จนมองคนที่คิดและทำอะไรต่างไปจากเรามากจนเห็นว่า แปลก...ต้องปรับปรุงแก้ไข...หรืออาจตัดสินไปว่า คนนั้น มีปัญหา...” เจ้าปัญหา กระทั่งเลยเถิดไปถึงสร้างปัญหา

ผู้วิจารณ์เห็นไม่ต่างไปจากผู้แปลเลย เพราะผู้ใดที่ยึดเอา “อัตตา” (Ego) ตัวเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่ฟังเข้าใจผู้อื่น ก็อาจเปรียบเป็นคนในลักษณะที่ลึบ ที่พบได้ทั่วไปในสังคม อธิบายให้แจ่มชัด ผู้อ่านอาจฟังจาก “สีสันแห่งสายลม” (Colors of The Wind) เพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง “โพคาฮอนทัส” (Pocahontas) ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า “...*You think the only people who are people, Are the people who look and think like you, But if you walk the footsteps of a stranger, You'll learn things you never knew, you never knew...*” (Talbot, 2013) คุณคิดว่าคนทั่วไปจะต้องเป็นคนที่มีหน้าตาแบบคุณ และคิดแบบเดียวกับคุณเช่นนั้นหรือ ลองมองดูคนแปลกหน้ารอบตัว คุณจะรู้ว่ายังมีอีกหลาย ๆ สิ่งที่คุณไม่เคยรู้ อุปมาความจากเนื้อเพลงสรุปได้ว่า ไม่ผิดแปลกอะไร ที่คนเราจะคิดต่างกัน แต่คงพิลึกพิลั่นหากเราไม่เปิดรับและทำความเข้าใจกับความแตกต่างนั้น ท้ายที่สุดแล้วไม่ว่าผู้อ่านจะมี “ลักษณะ” ใด ๆ ก็คงไม่สำคัญ เท่ากับการมี “รัก” ที่ปรารถนาดีต่อกันสังคม

เอกสารอ้างอิง

- Baron, R. (n.d). *Consultant and Coach*. Retrieved February 2, 2018, from <http://bit.ly/2qTHpsW>
- Baron, R., & Wagele, E. (1994). *Enneagram Made Easy*. Retrieved February 2, 2018, from <http://bit.ly/2K9XJyq>
- Baron, R., & Wagele, E. (2010). *The Enneagram Made Easy: Discover the 9 Types of People* (4 ed.). (W. Lorseriwani, Trans.) Bangkok: Komol Keem Thong Foundation. [In Thai]
- Baron, R., & Wagele, E. (2011). *Are You My Type, Am I Yours? : Relationships Made Easy Through The Enneagram*. (W. Lorseriwani, Trans.) Bangkok: Komol Keem Thong Foundation. [In Thai]
- Elizabeth, W. (2011). *The Enneagram of Parenting: The 9 Types of Children and How to Raise Them Successfully*. (W. Lorseriwani, Trans.) Bangkok: Komol Keem Thong Foundation. [In Thai]
- Palmer, H. (2009). *The Enneagram : Understanding Yourself And The Others In Your Life*. (W. Lorseriwani, Trans.) Bangkok: Komol Keem Thong Foundation. [In Thai]
- Por Suwan. (2010). *Thai Astrology Textbook* (4 ed.). Bangkok: Banmongkol. [In Thai]

- Prince of Dechadisorn. (2002). *Klong Lok Kaniti*. Bangkok: Kurusapa Ladpraw. [In Thai]
- Riso, D. R., & Hudson, R. (1996). *Personality Types: Using the Enneagram for Self-discovery*. Boston: Houghton Mifflin.
- Sattayapat, S. (2012). Contemplative education: innovation for development Thai characteristics, Chapter 3: Enneagram. *Phikanatesan Journal*, 8(2), 1-10. [In Thai].
- Talbot, C. (2013, June 26). *Connie Talbot - Colours of The Wind*. Retrieved February 2, 2018, from <https://youtu.be/G1CLhkXX4IU>
- The Tarot Gypsy Service. (2012, August 24). *Monday Astrology*. Retrieved February 2, 2018, from <https://goo.gl/8MMD8M> [In Thai]
- W. H. Auden Quotes. (n.d). *BrainyQuote.com*. Retrieved April 19, 2018, from <http://bit.ly/2KdMqFE>
- Wagele, E. (n.d). *Home*. Retrieved February 2, 2018, from <http://wagele.com>
- Wagner, J. (n.d). *History of the Enneagram*. Retrieved February 2, 2018, from <http://bit.ly/2HQpUo5>
- Webb, K. (2012). *Principles of Enneagram*. (Santikaro et.al, Trans.) Bangkok: Komol Keem Thong Foundation. [In Thai]
- Whelchel, L. (n.d). *Experience Life*. Retrieved April 19, 2018, from <http://bit.ly/2Jmqeb8>
- Wikipedia. (2018, January 14). *Seuk 12 Rasi*. Retrieved February 2, 2018, from <https://goo.gl/CB53Z3> [In Thai]